

Valtionhallinnon kehittämisosasto
Sonja Joutsenlahti-Wuoristo

Avoimen hallinnon työryhmän 10. kokouksen pöytäkirja

Aika 1.6.2021 klo 13.01–14.41

Paikka Teams-kokous

Osallistujat Puheenjohtaja Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

- (x) Johanna Nurmi, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
- (x) Virpi Dufva, toiminnanjohtaja, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry
(-) varajäsen Sari Vapaavuori, kehittämisspäällikkö, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry
- (-) Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
- (x) Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
- (x) Päivi Kurikka, erityisasiantuntija, Kuntaliitto
- (x) Tapani Tulkki, vapaaehtoistoiminnan johtaja, Mannerheimin lastensuojeluliitto
- (-) Ulla Tiililä, erityisasiantuntija, Kotimaisten kielten keskuksessa (Kotus)
- (x) Sami Demirbas, erityisasiantuntija, oikeusministeriö
- (x) Merja Niemelä, kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, Oulun kaupunki
- (x) Ilmari Nalbantoglu, va. toiminnanjohtaja, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry, Kansalaispolitiikan neuvottelukunnan (KANE) edustaja
- (x) Liisa Tiainen, vastaava asiantuntija, Vanhustyön keskusliitto VTKL
- (-) Hanna Wass, yleisen valtio-opin dosentti, Helsingin yliopisto
- (x) Maria Bäck, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto
- (x) Rauna Nerelli, viestinnän asiantuntija, Suomen pelastusalan keskusjärjestö
- (x) Katariina Luoto, kehittämisspäällikkö, Keski-Suomen yhteisöjen tuki
- (-) Jouni Tuomisto, puheenjohtaja, Open Knowledge Finland OKF
- (-) Heli Rantanen, vuorovaikutuspäällikkö, Helsingin kaupunki
(x) varajäsen Ari Tammi, erityissuunnittelija, Helsingin kaupunki
- (x) Mika Honkanen, kehityspäällikkö, DVV
- (x) Miia Kirsi, saavutettavuusasiantuntija, Celia
- (x) Henna Kara, erityisasiantuntija, Selkokeskus
- (x) Onni Pekonen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
- (x) Seija Korhonen, järjestelmäasiantuntija, valtiovarainministeriö
- (x) Matti Kuivalainen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
- (x) Seppälä Krista, assistenttiharjoittelija, valtiovarainministeriö
- (x) Sihteeri: Sonja Joutsenlahti-Wuoristo, assistentti, valtiovarainministeriö

Kokous pidettiin Teamssin välityksellä. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.01.

1. Ajankohtaista avoimen hallinnon kansainvälisistä asioista (OGP ja OECD)

Kokouksen aluksi käytiin läpi ajankohtaisista kansainvälisistä asioista. Avoimen hallinnon kansainvälistä työtä tehdään muuallakin kuin OECD:ssä ja OGP:ssa (Open Government Partnership). Avoimen hallinnon strategiassa yhtenä painopisteenä on kansainvälisyysteema. Suomeen tuodaan kansainvälisiä avoimen hallinnon hyviä käytäntöjä ja Suomesta viedään muihin maihin.

OGP:n Summit järjestetään joulukuussa. Se toteutetaan todennäköisesti hybridinä tänä vuonna.

1.7. On aukeamassa paikallishallinnolle OGP:n [Local Innovation Awards](#). Kyseessä on uusi palkinto, joka on painottunut innovaatioihin. Innovaatio voi olla esim. palvelu tai alusta. Innovaation pitää olla uusi ja relevantti, joka auttaa ratkaisemaan jotain olemassa olevaa ongelmaa. Innovaation pitää tuoda lisäarvoa ihmisille ja hallinnolle. Haku on päällä 17.9.2021 asti.

[Democracy and Governance Practice Retreat](#): In Crisis and Beyond, June 21-25 - . Voi ilmoittautua ja jakaa eteenpäin. Kansalaisjärjestöille ja virkamiehille. Paljon eri organisoijia.

USA:ssa näkyy uuden hallinnon myötä parempia aikoja [OGP-prosessille](#).

OECD:n avoimen hallinnon työryhmän (Working Party on Open Government), alatyöryhmiltä on valmistunut raportteja. Kansalaisyhteiskunnan näkökulma on mukana Observatory for Civic Space. Seuraava OECD:n avoimen hallinnon työryhmän kokous, joka pidetään kasvokkain, pidetään Suomessa. Vielä ei ole varmuutta koska se voidaan pitää. Tarkoitus on tuoda suomalaisia hyviä käytäntöjä esille kokouksessa.

Suomen Civic Space Scanin julkitus on 16.6.2.2021. Portugalissa on tekeillä Civic Space Scan hiukan eri painoituksilla kuin Suomen.

Rahoitustahoille on tulossa uusi suositus siitä, miten tuetaan kansalaisyhteiskuntaa. OECD [Development Assistance Committee](#) (DAC) Recommendation on enabling civil society.

Kolumbiassa on valmisteilla alueelliset avoimen hallinnon strategiat. Rahoittajana on Ruotsin kehitysyhteistyöviranomaisen. Strategiat liittyvät Kolumbian OECD:hen liittymisen yhteydessä asetettujen tavoitteiden toimeenpanoon

Muistutettiin, että OECD (OECD Open Government Toolkit), keräsi vuosina 2018 -2019 avoimen hallinnon caseja ja työkaluja. Keräys on päättynyt, mutta caseja

voi lähettää ja OECD:n sivuilta löytyvät kaikki aiemmat ja myös lisää voi edelleen toimittaa. [Toolkit and Case Navigator for Open Government](#)

Kysyttiin, onko selkokieli Toolkitissa muissa maissa. Arveltiin, että ei ole. Todettiin, että selkokieli on nousussa nyt myös muissa maissa ja se alkaa näkyä selvästi enemmän.

Maria Bäck kertoi, että [kansainvälinen korruptionvastainen yhteistyöverkosto](#), joka toimii Euroopan komission DG Home-ohjelman (European Commission Directorate General for Migration and Home Affairs) puitteissa, on pyytänyt raporttia hyvistä käytänteistä. Työryhmää koordinoi hollantilainen konsulttitoimisto [ECORYS](#), jonka toimeksiantaja on EU-komissio. Verkostossa seurataan hyvin laajasti eri sektoreiden hyviä käytänteitä/toimia noin viimeisen vuoden parin ajalta. Jos vinkkejä tulee mieleen mitä omilla sektoreilla on, niin Marialle saa lähettää. Hän voi lisätä niitä omaan raporttiinsa EU-komissiolle. Pieniäkin hyviä käytäntöjä voi lähettää ja mielellään niin pian kuin mahdollista ja ennen juhannusta. Kesän aikana riittänee.

Kokouksessa jaettiin linkki oikeusministeriön sivulle: [Korruptiota torjutaan kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti](#)

2. Ajankohtaista selkokielestä

Henna Kara Selkokeskuksesta kertoi ajankohtaisista asioista koskien selkokieltä. 28.5. vietettiin selkokielen päivää. Euroopan selkokielet -tapahtuman tallenne on vielä katsottavissa [Tiedekulman kanavalla](#). [Vuoden selväsananainen](#) palkinnon sai viestinnän opettaja Soilimaria Korhonen Savonia AMK:sta. Kunniamaininnan saivat THL:n selkokielineen koronatiedotus sekä Ylen ruotsinkieliset selkouutiset Yle Nyheter på lätt svenska.

Kuntavaalit ovat nyt ajankohtainen ja iso asia. [Selkokeskuksen Kuntavaalit 2021 - sivulle](#) on koottu linkit selkokielisiin materiaaleihin. Selkokielellä on kerrottu muun muassa, miten äänestetään ja mitkä ovat kuntavaalit. Materiaalina on painettu esite, pdf-esite ja videot miten äänestetään. Ihmiselle voi olla korkea kynnyks äänestää, jos ei tiedä mitä tarkalleen tapahtuu äänestystilanteessa. Siksi on tärkeää selventää mistä vaaleissa on kyse ja miten äänestys tapahtuu. Puolueilla on jonkin verran selkokielistä materiaalia.

Ylen selkokielineen kuntavaalitentti TV1:ssä perjantaina 4.6. klo 15.40. Tentti tulee myös Areenaan.

Monenlaisista ajankohtaisista aiheista on julkaistu selkomateriaalia vuonna 2021 muun muassa koronaan liittyen.

Selkokeskuksen voi lähettää tekstin tarkistettavaksi, jotta saa selkotunnuksen. Lisätietoa tunnuksen hakemisesta [Selkokeskuksen verkkosivulla](#). Tunnus voi olla esim. kirjan kannessa tai verkkosivuilla. Ilmainen palvelu, jota kuka tahansa voi hakea. Selkokeskukselta voi tilata mukautuksia teksteistä.

Väitöskirjoja, graduja ja opinnäytetöitä on tekeillä selkokielestä. Myös selkoruotsi on saanut rahoitusta. On tulossa kansainvälinen yhteisprojekti kirja, jossa esitellään Euroopan 21 maan selkokielitilannetta.

Klaaraverkoston klaarablogista voi seurata mitä on meneillään selkokielessä. Tulossa on Selkokielen kansainvälinen etäkonferenssi KLAARA 2. Se järjestetään 30. -31.8.2021.

Yhteisessä keskustelussa todettiin, että on huomattavissa, että selkokieli on saanut viime aikoina tuulta purjeisiin.

Markku Mölläri kertoi, että Kansalliskielistrategian valmistelu on käynnissä ja siinä otetaan huomioon myös selkokieliset ja selkoruotsin.

Avoimen hallinnon työssä korostetaan selkokieltä. Todettiin, että hallinnossa selkokielen ja selkeän kielen välinen ero on ymmärretty paremmin viime aikoina.

3. Ajankohtaista sanavapauskansalaispaneelin suositusten valmistelusta

Kansalaispaneeli sanavapaudesta, vihapuheen ja maalittamisen ehkäisystä järjestettiin helmikuussa 2021. Se on osa OECD:n tekemää kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien arviointia, joka julkistetaan 16.6.2021. Valmisteluryhmä käsitteli paneelin tekemät toimenpide-ehdotukset huhti-toukokuussa. Valmisteluryhmässä on mukana jäseniä valtiovarainministeriöstä, oikeusministeriöstä ja sisäministeriöstä. Lisäksi on keskusteltu opetus- ja kulttuuriministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä Kuntaliiton kanssa mitä toimenpide-ehdotuksille tulisi tehdä.

Kansalaispaneelin toimenpide-ehdotukset olivat monipuolisia. Mukana olisi myös sellaisia toimenpide-ehdotuksia, joita ei tässä kohdin pysty viedä eteenpäin. Valmisteluryhmässä on katsottu, miksi niitä ei voi tässä kohdin edistää. Suurinta osaa ehdotuksista pystytään edistämään.

Paneelissa maksoi, että osallistujat olisivat mahdollisimman edustava otos suomalaisista. Osallistujat olivat eri puolelta maata, eri ikäisiä ja eri koulutustausta. Kutsu lähti noin 3000 ihmisille. 70 ilmoittautui vapaaehtoisesti.

Lopulta mukana oli 29 ihmistä. Kansalaispaneeli työskenteli 2,5 päivää. Työn tueksi oli etukäteismateriaalia ja asiantuntija-alustuksia.

Kansalaispaneelin organisointi hankittiin Åbo Akademialta, josta olivat myös paneelin fasilitaattorit. Paneeli muotoili 25 toimenpide-ehdotusta. Suurin osa toimenpide-ehdotuksia käsittelee vihapuhetta ja sen ehkäisyä ja maalittamista ja sen torjuntaa. Vihapuhe ja maalittaminen rajoittavat siinä mielessä sananvapautta, että osa ihmisistä jää pois julkisesta keskustelusta niiden pelossa.

Kaksi toimenpide-ehdotusta nousee kärkeen. Toinen on laaja viestintäkampanja, jonka alle moni ehdotus menee. Moni toimenpide on jo tehty, mutta ihmiset eivät tiedä siitä. Siksi laajalle viestintäkampanjalle olisi tarvetta. Viestintäkampanjassa mukana olisi laajasti toimijoita hallinnosta, kansalaisjärjestöistä ja yrityksistä. Osaamiskeskus on toinen ehdotus. Sieltä voisi saada osaamista ja neuvontaa koskien vihapuhetta ja maalittamista. Osaamiskeskus on jo valmistelussa oikeusministeriössä.

Kokemukset kansalaispaneelista ovat pääasiassa myönteisiä. On tärkeää valita paneelin teema tarkasti ja valmistella kysymys huolellisesti. Tähän pitää kiinnittää paljon huomiota. Oppina on, että paneelia kannattaa hyödyntää suurten yhteiskunnallisten kysymysten käsittelyssä, koska kansalaispaneeli on työläs sekä osallistujille että järjestäjille. Tärkeää on viestiä mitä kansalaispaneelin osallistujien ehdotuksille tapahtuu.

Maria Bäck toi esille, että kokemuksen perusteella kansalaispaneelit toimivat parhaiten tilanteissa, joissa voi kommentoida ja arvioida valmiita argumentteja kuin tuoda aivan uusia. Hyvä etenkin sellaisissa kysymyksissä missä ollaan vahvasti puolesta tai vastaan. Ihmiset haluavat osallistua niin kauan kuin osallistumisella on tarkoitus, eikä se ole näennäistä. Menetelmä on aika hiottu.

Sami Demirbas kertoi, että ilmastoasioista on tulossa kansalaisraati. Demokratia-aiheesta on ollut 2010 luvun alussa kansalaisraati. Keskusteltavan asian olisi hyvä olla sellainen, josta on konkretiaa saatavissa.

Kysyttiin, oliko ehdotuksissa jotain työnantaja velvollisuuksiin liittyviä kommentteja. Vastattiin, että on. Työntajien pitäisi tehdä ehdotus, miten vihapuheeseen ja maalittamiseen voitaisiin vastata työsuojelumielessä. Miten varaudutaan siihen, että itse kokee vihapuhetta ja maalittamista. Miten voidaan tukea omaa henkilöstöä. Jonkun verran voidaan käyttää jatkovalmistelun tukena, jo tehtyjä ohjeita. esim. poliisi.

Todettiin, että kansalaisten aika on arvokasta ja sen muistaa ehkä paremmin, kun kansalaispaneelin toteuttaminen ei ole hallinnollekaan edullista.

4. Avoimen hallinnon väliarviointi – keskustelu (kokonaisuus, pohjavalmistelun havaintoja ja jatkoaskeleet)

Aiemmin avoimen hallinnon toimintaohjelmat ovat olleet kaksivuotisia. Nyt on ensimmäistä kertaa nelivuotinen toimintaohjelma. Avoimen hallinnon väliarviointi koostuu toimintaohjelman laadinnasta ja taustasta, seurannasta ja mittareista. Käydään läpi neljän sitoumuksen ja niiden toimenpiteiden tilannetta. Mitä on saatu tehtyä ja mitä on vielä tulossa. Arvioidaan, ollaanko aikataulussa ja eteneekö oikeaan suuntaan. Toimintaohjelmaa käydään liikennevalomaisesti läpi. Toimintaohjelmaa päivitetään väliarvioinnin pohjalta. OGP tekee IRM-raportin (Independent Reporting Mechanism).

Tarkastellaan läpileikkaavat teemat eli strategiasta tuleva päivitystarve, IRM:stä nousevat, yhdenvertaisuus ja tasa-arvoarviointi sekä lapset ja nuoret. Näistä vielä mietitään, että miten ne toteutetaan ja niistä on tarkoitus järjestää työpajoja kesälomien jälkeen. Joitakin lisäyksiä tulee ainakin strategia pohjalta ja lisäyksiä voi tulla muutenkin. Työpajat ovat vapaaehtoisia ja niiden jälkeen väliarviointi tulee työryhmään käsiteltäväksi.

5. Muut ajankohtaiset asiat

Markku Mölläri kertoi kuntapolitiikan tulevaisuustyöstä. Aika harvalla maalla on kovin ihmeellistä annettavaa. Saksan hallinto osoittautui kiinnostavaksi. Saksassa on tehty valtavasti menneisyyden hallintaa. Federalismin taustalla on, ettei valta kasaannu liikaa yhdelle johtajalle. Deliberatiivisen demokratian nousu on tullut viime aikoina esille. Poliitiikan houkuttelevuus on vähentynyt Saksassakin. Mielenkiintoinen piirre on, että Saksassa kaupungistumisen ja maaseudun rinnakkaiselo haetaan eri tavalla. Saksassa keskustelukulttuuri on aika kovasanaista mikä heijasti politiikan houkuttelevuuteen.

Jaettiin linkit:

- Professori emeritus Aimo Rynänen [katsaus Saksan alue- ja paikallishallinnosta](#). Katsauksessa on myös osallisuus- ja demokratia-asiaa.
- Tuore teos [Saksan koko julkisesta hallinnosta](#).

Saksassa digitalisaatio on pilkottu tietynlaisiin hankkeisiin ja ne on jaettu osavaltioiden kesken. Kun asia on ratkaistu osavaltiotasolla, se otetaan yhteiseen käyttöön.

Virpi Dufva kertoi, että järjestöpuolella on huomattu, että saksalaisten kanssa on helppo kommunikoida.

Mika Honkanen totesi, että saksalaisten kanssa on helppoa tehdä yhteistyötä avoimen datan kentällä. Sakassa on paljon osaamista avoimessa datassa ja korona-aikana on menty paljon eteenpäin. Kannattaa katsoa mitä maailmalla tapahtuu ja oppia sieltä mahdollisimman paljon.

Open Government Partnershipissa (OGP:ssa) on pohjoismaista yhteistyötä, jossa on mukana Saksa, Skotlanti ja Baltian maita. Työryhmän kokoukseen voidaan pyytää saksalainen tai pohjoismaalainen kollega osallistumaan sähköisesti.

Mika Honkanen otti esille, että kansalaisjärjestöpuolella on keskusteltu siitä, miten muissa maissa voi lähestyä ministeriä. Suomessa voi ottaa yhteyttä ministerin avustajaan ja kysyä tapaamisen sopimista.

Mielenkiintoisia ulottuvuuksia on siinä, miten kansalaisjärjestöistä kutsutaan/valikoidaan jäseniä työryhmiin.

Oulussa järjestettiin keskustelutilaisuus aiheesta: Hyvin sanottu Oulussa: Naisiin kohdistuva vihapuhe. [Linkki Yle areenan taltiointiin](#).

Kokous päätettiin klo 14.41.

Jakelu Avoimen hallinnon työryhmä

Tiedoksi Valtioneuvoston hankeikkuna